

ณ กาลครั้งหนึ่ง
ที่ ประเทศพม่า [มัทตะเลย์]
๔ - ๘ มีนาคม ๒๕๕๖

โดย

วันชัย ภู่งาม

ณ กาลครั้งหนึ่ง ที่ ประเทศพม่า [มณฑลเลย] ๔ - ๘ มีนาคม ๒๕๕๖

ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น

เมื่อวันที่ ๔ - ๘ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖ ชาวสมาชิกชมรมบ้านธัมมะ มศพ.
จำนวน ๑๐๗ ท่าน ได้เดินทางไปเที่ยวชมโบราณสถานและศาสนสถานที่สำคัญๆ ของ
ประเทศพม่า เป็นเวลา ๕ วันโดยมีท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ ร่วมเดินทางไป
ในครั้งนี้ด้วย

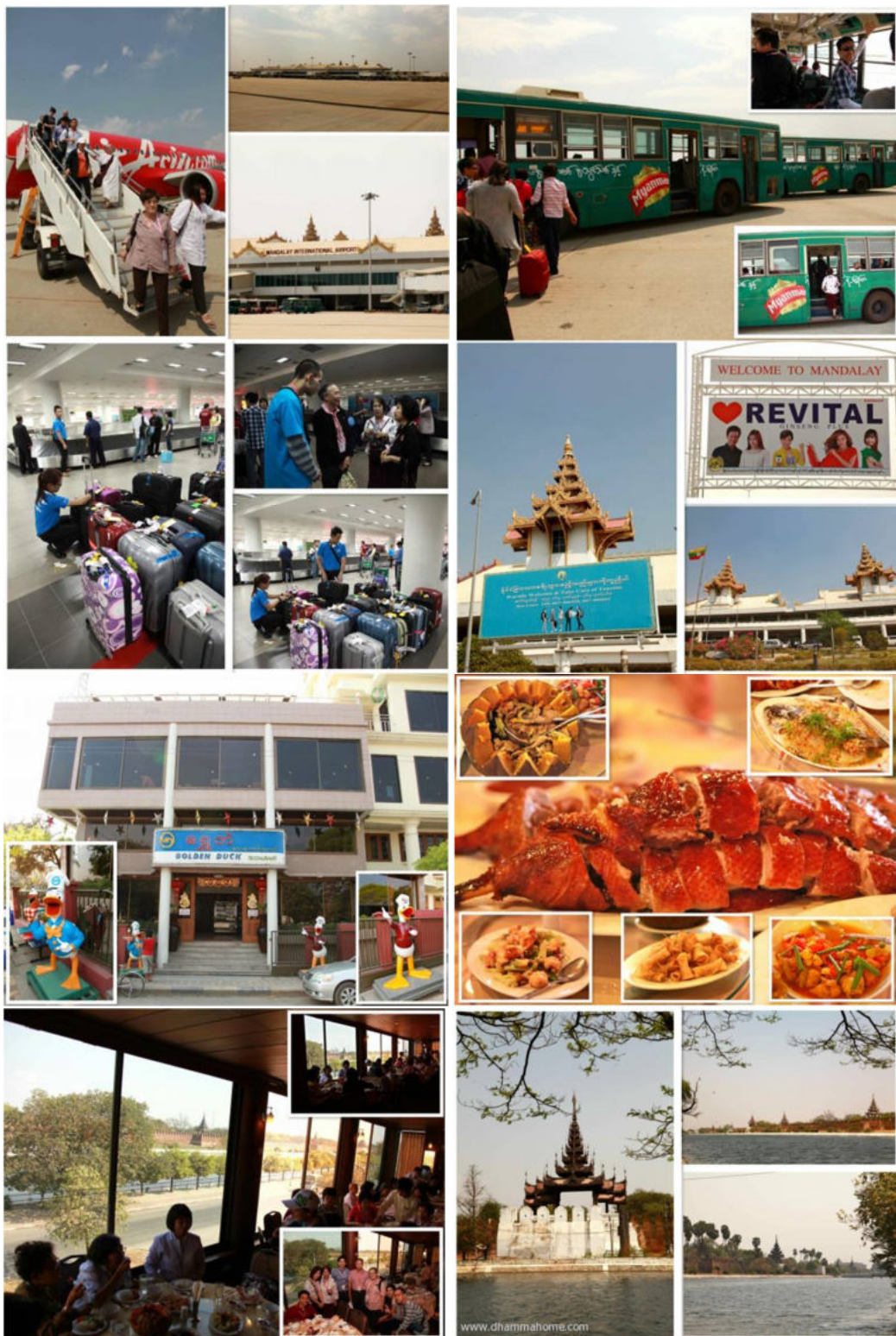
คณะฯ ทั้งหมด ได้ออกเดินทางจากท่าอากาศยานดอนเมือง ราว ๑๐.๕๕ น. ของวันที่ ๔ มีนาคมและเดินทางถึงท่าอากาศยานมณฑลเลย ราวเวลา ๑๒.๒๐ น.

การเดินทางครั้งนี้จัดขึ้นโดย คุณสุรภา ภวนานันท์ สมาชิกชมรมฯ ลำดับที่ ๘๘๕ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดีเยี่ยมตลอดการเดินทาง ทั้งการดูแลกระเป๋าสัมภาระ ทั้งเรื่องอาหาร และที่พัก ที่ดีเยี่ยม ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบมาก่อนล่วงหน้าทำให้ตลอดการเดินทางในครั้งนี้ เป็นไปด้วยความประทับใจของทุกคน

เป็นความไฝฝั่นของข้าพเจ้ามานานแล้ว ที่อยากเดินทางไปชมสถานที่ต่างๆ ที่ประเทศพม่าโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่พุกามซึ่งมีภาพของทุ่งกว้างที่ประกอบไปด้วยพระเจดีย์นับพันซึ่งมีความงดงามมาก ยิ่งเมื่อทราบว่า

ท่านอาจารย์จะเดินทางไปพร้อมกับคณะฯ ด้วย ข้าพเจ้าแทบไม่ต้องคิดเลย เมื่อคุณเผติม ยี่สมบุญ ได้แจ้งข่าวการเดินทางนี้ เพราะเหตุว่า ไม่มีที่ใด ไม่มีการเห็นใด จะประเสริฐไปกว่าที่ได้มีโอกาสไปในสถานที่ต่างๆ เหล่านี้ พร้อมกับท่านอาจารย์ ด้วยการเห็นนั้นๆ ย่อมประเสริฐ เพราะความเข้าใจ จากความเกี่ยวเนื่องในธรรมของท่าน เป็นความสุขแท้จริง นอกไปจากการได้เห็นสถานที่สวยงาม การสัมผัสที่น่าพอใจ อาหารอร่อยๆ ที่เกิดขึ้น แน่แน่นอนว่า ทั้งหมดก็ดับไป หดไป ไม่กลับมาอีก ดังที่ท่านมักกล่าวเตือนอยู่บ่อยๆ ตลอดการเดินทางว่า "เห็นเพื่อลืม"

อาหารกลางวันมื้อแรก ณ ภัตตาคาร ริมกำแพงพระราชวังมัณฑะเลย์

แม้รสของอาหารอันเลิศ ในบรรยากาศอันเลิศ ล้วนหมดสิ้นไปแล้ว ดับไปแล้ว ลืมไปแล้ว แต่บุคคลก็ยังแสวงหา ที่จะได้รับรสนั้นอีก ช้ำแล้วช้ำเล่าทั้งๆ ที่รู้ว่า การได้สัมผัสรับรู้ต่าง เพียงเกิดขึ้นเพื่อที่จะ "ลืม" ก็ตาม เป็นการเตือนให้ได้พิจารณาบ่อยๆ เพื่อ

พระราชวังมัณฑะเลย์
เป็นพระราชวังที่สร้างขึ้นใหม่ โดยการ
จำลองแบบคร่าวๆ บนฐานเดิม
ซึ่งของเดิมถูกไฟไหม้หมดแล้ว

ละคลายความติดข้อง ในสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏซึ่ง
ข้าพเจ้าขอแนะนำความการสนทนาธรรม บนเรือที่
ล่องไปในแม่น้ำอิรวดี อันกว้างใหญ่มาฝากให้
ทุกๆ ท่านได้พิจารณา พร้อมๆ ไปกับภาพการ
เดินทางไปชมสถานที่ต่างๆ เป็นลำดับไป ตาม
โปรแกรมที่ท่านได้จัดไว้ ณ เมืองมัณฑะเลย์
ประเทศพม่า ซึ่งจะเป็นตอนแรกของทั้งหมด
จำนวน ๔ ตอนคือ ที่มัณฑะเลย์ เป็นตอนที่ ๑
ที่พุกาม ในตอนที่ ๒ ที่ย่างกุ้ง-ชเวดากอง ใน
ตอนที่ ๓ และที่ย่างกุ้งอีกครั้ง ในตอนจบ

อนึ่ง ต้องขออภัย ที่ข้าพเจ้าจะไม่
กล่าวถึงประวัติของสถานที่ต่างๆ ที่ได้ไปเยี่ยม
ชมแต่จะลงเพียงภาพ และความธรรมะเพื่อ
ประโยชน์แก่การพิจารณาธรรมของทุกท่าน
เท่านั้นนะครับ

พระเจ้ามินดง

อ.อรรณพ :

ก็เป็นประโยชน์และน่าคิดมาก ที่เราสนทนากันว่า ทำไมถึงโกรธ? เพราะทุกคนที่ยังมีพืชเชื้อของความโกรธ ก็ยังจะต้องโกรธ ท่านอาจารย์ก็ตอบว่า "เพราะไม่รู้ความจริง" ก็จะกราบเรียนถามท่านอาจารย์ว่า ไม่รู้ความจริงว่าอย่างไร?

ท่านอาจารย์ :

คะ เราก็พูดอยู่แล้ว ว่าสิ่งที่มีจริงขณะนี้ เกิด จึงได้ปรากฏว่ามีจริง เป็นอย่างนี้ อย่างนี้ แต่ขณะเกิด รู้ไหมว่าเกิด กำลังเกิดเดี๋ยวนี้ รู้ไหมว่าเกิด?

อ.อรรณพ :

ไม่ทราบครับ

ท่านอาจารย์ :

ก็ไม่ว่าเกิด รู้การดับไหม?

อ.อรรณพ :

ไม่ทราบครับ

ท่านอาจารย์ :

นี่คือความจริง ไม่รู้ทั้งการเกิด

อ.อรรณพ :

ความจริงคือ ความที่ไม่รู้ ทั้งความเกิดและความดับ

ท่านอาจารย์ :

ไม่รู้ความจริง ของสิ่งที่มีจริง เป็นขั้นๆ มาเลย ว่าอะไรจริง? ไม่รู้ ถ้าไม่ได้ฟังรู้ว่าอะไรจริง แต่ก็ยังมีความโกรธ ความรัก ความชัง เพราะอะไร? อย่างเสียงเมื่อไหร่ ไม่ใช่ เพราะเสียง ทำให้โกรธ ไม่ใช่ อย่าไปโทษเลย โดยมาก เราจะบอกว่า เพราะอย่างนี้ อย่างนั้น เราก็เลยโกรธแต่ไม่ใช่

...จริงๆ แล้ว ก็เพราะ ไม่รู้ความจริง ไม่รู้ความจริงระดับไหน? ถ้าเป็นระดับพระโสดาบัน ก็รู้ความจริงการเกิดดับ รู้แจ้งอริยสัจธรรมแต่ไม่รู้ว่าความจริงว่า ความโกรธมีโทษ แล้วก็ไม่ใช่เราเพียงรู้ว่าเป็นธรรมะ แต่ความละเอียดของธรรมะนี้ ยังไม่พอ เพราะฉะนั้น ความรู้ถึงต้องดับไปตามลำดับขั้น พระโสดาบันก็รู้ความจริงแต่ความจริงขั้นที่พระโสดาบันรู้ ยังไม่พอที่จะดับความโกรธ...

อ.อรรถนพ :

ท่านอาจารย์ :

ขนาดพระโสดาบัน?

ค่ะ ขนาดพระโสดาบัน แล้วขนาดคนที่ฟังธรรมะ ก็คือว่า "ฟัง" เพื่อเข้าใจ ทีละเล็กทีละน้อย จะสลัด ไม่สลัด ก็อย่าไปคิดว่าเราฟังธรรมะ เรื่องการไม่เที่ยง การเกิดดับ แล้วจะสลัดได้ ต้องเป็นปัญญา ที่เป็นวิปัสสนาญาณด้วย ปัญญาที่ประจักษ์แจ้งการเกิดดับ เพียงแค่นั้น ยังไม่สลัดได้

...แสดงให้เห็นว่า กิเลสที่อยู่ໃใจ มากมายขนาดไหน
หนาแน่น เหนียวแน่น ทั้งลึก ทั้งอะไร สารพัดอุปมา ทั้ง
เป็นแผลเหวอะหวะ ทั้งมีกลิ่น ทั้งอะไร แล้วแต่ละขณะ ก็
คือ ตกลงไปอีกแล้ว ในเหวของความไม่รู้ และไม่ใช้ตกไป
เปล่าๆ หมักหมมอยู่ด้วย อยู่ใญ่้น ไม่ได้ออกไปจากจิต
เลย แล้วยาอะไรจะเป็นยาวิเศษ ที่จะรักษาแผลที่
เหวอะหวะ จนล้นออกมาทางกาย ทางวาจาได้

สะพานไม้ไผ่เบ็ง สะพานไม้ที่ยาวที่สุดในโลก อายุกว่า ๒๐๐ ปี ทอดข้ามทะเลสาบ

อ.อรรณพ :

ท่านอาจารย์ :

ที่แท้ก็คือ ไม่รู้ว่าเป็นแปลที่เหวอะหะ

เพราะฉะนั้น พระธรรมที่ทรงแสดง ๔๕ พรรษา ให้เห็น
โทษ ของอกุศล แม้เพียงเล็กน้อย เราไม่เคยเห็นโทษเลย
ใช่มั้ยคะ? แต่ว่า จริงๆ แล้ว นิดหนึ่ง เล็กน้อย ก็มีโทษ
เพราะอะไร? เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากผงฝุ่น ไม่มีโลกเลย มา
กลายเป็นโลกทั้งโลก เป็นภูเขา เป็นอะไรก็ได้ ความจริงก็
คือ จากการสะสม ทีละเล็กทีละน้อย

...เพราะฉะนั้น อกุศล ไม่มีที่เก็บ ถ้าไม่ใช่จิต ถ้าไม่ใช่
สภาพรู้ หรือ ธาตุรู้ ไม่มีทาง จักรวาล เขาสิเนรุ เทียบไป
เถอะ เพราะเราเกิดมานาน แม้ตั้งแต่เช้า มาถึงเดี๋ยวนี้
กุศลเกิดเท่าไร? อกุศลเกิดเท่าไร? แล้วเราจะสลด
เป็นไปไม่ได้ ต้องเป็นไปตามเหตุปัจจัย

ท่านอาจารย์ :

เมื่อขึ้นไปดูอะไรมาคะ?

ท่านผู้ฟัง :

เจตีย์ครับ

ท่านอาจารย์ :

ไปดูเจตีย์ แล้วดูอะไรอีกคะ?

คุณพัฒน์นรี :

แล้วก็ไปดูระฆัง ที่บอกว่าใหญ่ที่สุดคะ

ท่านอาจารย์ :

แล้วลืมหือยัง?

คุณพัฒน์นรี :

ยังคิดอยู่คะ

ท่านอาจารย์ :

คะ เจตีย์รูปร่างเป็นอย่างไร?

- คุณพัฒน์นรี : เจดียร์รูปร่างเป็นสีเหลืองคะ
- ท่านอาจารย์ : (หัวเราะ) จำอะไรได้บ้างคะ? เจดียร์ที่เห็น
- คุณพัฒน์นรี : หนูดูแค่ภายนอก หนูก็เห็นเป็นอัฐิ แล้วก็สีเหลือง
- ท่านอาจารย์ : เดี่ยวก็ลืมมัยคะ?
- คุณพัฒน์นรี : เดี่ยวก็ลืมคะ
- ท่านอาจารย์ : เพราะฉะนั้น ดูเพื่ออะไรคะ?
- คุณพัฒน์นรี : เพราะความอยากไปดูคะ
- ท่านอาจารย์ : แต่เพื่อลืม ใช่มัยคะ? ไม่มีเลย ที่จะไม่ลืม อย่างที่คุณ
อรรถนพคุยกัน ก่อนที่พวกที่ดูเจดียร์จะกลับมา
- อ.อรรถนพ : เมื่อเช้านี้ได้ไปตอนตี ๔ ไปดูการล้างพระพักตร์ ของพระ
มหาโมนิตวัด พอดีเพิ่งได้แทบเล็ตตัวใหม่มา ก็เหอนิด
หน่อย ก็เลยถ่ายวิดีโอไว้ แล้วก็กลับมา

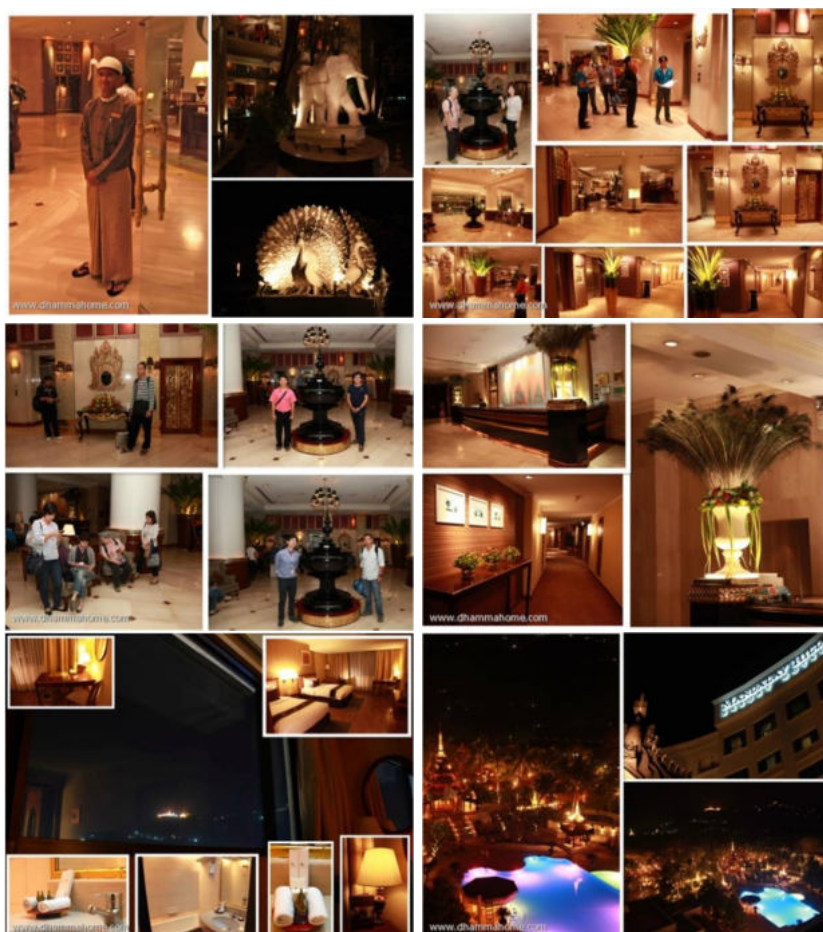

ตอนที่ท่านข้าวที่ห้องอาหาร ก็เจอคุณบ้ำจืด คุณบ้ำจืด
ถามว่า เป็นไงบ้าง ไปดูอะไรบ้าง? มีอะไรบ้าง? ผมก็เลย
เอาแทบเล็ตมาเปิดให้ดูว่า การล้างพระพักตร์ แปร่งพัน

อะไรเนี่ย เป็นอย่างไร? ท่านอาจารย์ก็นั่งอยู่กับคุณป้า ด้วย ท่านอาจารย์ก็ถามว่า ดูเฟื่ออะไร? "ดูเฟื่อลิม" ไช้ไหม? ท่านอาจารย์เต๋อน เราก็คิดว่า ก็ต้องมีความละเอียดลึกซึ้ง ก็ไต่ร่องตรงตามมาก็อีก ที่เราอัดไว้ ก็ไปกดดูอีก ก็เฮ้! ไปดูทำไม? ดูแล้วก็น่าจะจบ แล้วก็ยังกดอีก แสดงว่าลิม แล้วก็อยากจะเห็นอันนั้นอีก ก็ต้องลิมอันเก่า แล้วก็เปิดดูใหม่ แล้วเราก็อิมแล้วก็ไปหาสิ่งอื่นที่เราอยากจะดู อยากจะฟัง อยากจะอะไรๆ ต่อไปเรื่อยๆ

แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ไม่ได้หมายความว่า เรามาทริปนี้ โดยไม่ให้
 คุอะไร ส่วนใหญ่คนจะตีความหมายตรงกันข้ามเลยว่า
 มาแล้ว ไม่ต้องไปคุอะไรที่ไหน เป็นคนสนใจธรรมะ ต้อง
 อยู่กับที่ คุอะไรอย่างนี้ ใครจะไปก็ไป ใครจะฟังธรรมะก็ฟัง

ผมขอเสริมประเด็น พอดีผมได้ฟังการสนทนาธรรมที่อินเดียมาแล้ว ก่อนปี ๓๘ ก็มีการสนทนาดังกล่าว คือ จะเหมือนเราทริปนี อย่างนั้นะครับว่า บางทีคนที่เหลืออยู่ ก็ฟังธรรมะ ส่วนใหญ่ก็จะไปเที่ยวชมสถานที่ต่างๆ กัน แล้วก็ผู้ที่ถามว่า ควรจะอยู่ฟังธรรมะดี หรือควรที่จะไปดี เพราะว่า การไปดูอะไรที่ไหน สถิติก็สามารถเกิดได้ มิใช่หรือ? แม้เราจะไปดูที่โน่น ที่นี้

ถ้าสติจะเกิด ก็รู้ว่าเป็นธรรมะ ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ที่นี้ก็มีสภาพธรรมะทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เหมือนกัน ก็คุยกันก็มีบอกว่า ถ้าอยู่ที่นี้ ก็จะได้ฟัง แล้วก็มีโอกาสที่สติเกิด ส่วนไปทางโน้น เขาก็บอกว่า เขาก็มีธรรมะสามารถที่สติเกิดได้เหมือนกัน

ที่นี่ ชัยยุติ คือ อย่างไร? ท่านอาจารย์ก็ตอบไว้ในเทปว่า ขึ้นอยู่กับ "ความเข้าใจ" เพราะว่า ถ้าจะอยู่ด้วยความ ต้องการ หรือความเห็นว่า อยากจะให้สติเกิดเยอะๆ จากการที่จะได้ฟังธรรมะ เพื่อต้องการให้สติเกิด ไม่ไปดูอะไร แต่ต้องการฟังธรรมะ แล้วให้สติเกิด อย่างนั้นก็ เป็น อกุศล ไม่ถูกต้อง

แต่ถ้าคนที่ไม่ไปแล้ว โดยที่เขาอ้างว่า สติเกิดที่ไหนก็ได้ เพราะฉะนั้น เขาก็ไม่สนใจแล้วธรรมะ จะฟังอะไรอย่างนี้ เขาก็ประมาณว่า สติจะเกิดได้หมด แต่ถ้าเป็นความถูกต้อง คนที่เห็นประโยชน์ ไม่ได้ด้วยความหวังแต่เป็นการปรุงแต่งของเขาเองที่เขาจะไปหรือไม่ไป เป็นการปรุงแต่งที่เป็นเหตุ เป็นปัจจัย ให้เขาไปแล้ว สติเขาอาจจะเกิดก็ได้ ก็เป็นประโยชน์ หรืออยู่ที่นี้ ฟังแล้วมีความเข้าใจแล้วสติเกิด

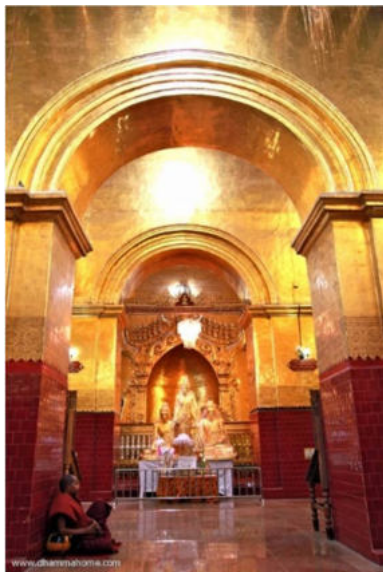

เพราะฉะนั้น ไม่ใช่เรื่องไป ไม่ไป แต่เรื่องที่เราควรเข้าใจว่าไม่ควรที่จะมีความเห็นผิด ว่าต้องทำอย่างโน้น เพื่อให้เป็นอย่างนี้ อย่างนั้น เมื่อเข้าท่านอาจารย์ ก็บอกว่า ไปดูเห็นแล้ว เพื่อลิ้ม ก็ยังเข้าใจยากอยู่นะครับ

พี่ชุมพร :

เมื่อคืน ที่อาจารย์อรรณพพูดถึงว่า ไปดู เพื่อที่จะลืม แล้ว
เมื่อที่อาจารย์อรรณพพูดถึงว่า ที่ลืม หมายถึงเมื่อที่ที่เรา
ไปดูะยังเราลืม แต่ว่ามีสภาพธรรมใหม่เกิดขึ้น ตอนนั้น
เราไม่ลืม ไม่ทราบว่า ท่านอาจารย์จะช่วยอธิบายตรง
นี้มั๊ยคะ?

ท่านอาจารย์ :

ทั้งหมด ต้องทราบประโยชน์ไม่ว่าจะพูดคำอะไร? เราจะ
พูดว่า "เห็นแล้วลืม" ก็เป็นความจริง ใช่มั๊ยคะ? ยังไงๆ ก็
ลืมไปแล้ว ระฆังรูปร่างเป็นอย่างไร? ขึ้นบันไดกี่ขั้น หรือ
อะไรก็แล้วแต่ เพราะฉะนั้น ประโยชน์อะไร ของการพูด
ความจริงนี้?

...เวลาที่เรากำลังเห็น รู้สึกว่าสิ่งนั้น มีสาระมาก ใช่มั้ยคะ? ดูอย่างละเอียดเลยระฆังนี้เป็นอย่างไร? อะไรต่างๆ แต่ว่า ทำไมถึงมีประโยชน์นี้ให้เข้าใจ เพื่อที่จะรู้ว่า มีสาระอะไรหรือเปล่า? กำลังตื่นเต้น กำลังพอใจ กำลังอยาก รู้ ชั่วขณะที่กำลังเห็น แล้วก็ลืม...

...เพราะฉะนั้น ไม่ว่าอะไรทั้งนั้น ที่เราคิดว่า มีความสำคัญมาก อาหารต้องอร่อย เต็มสิ่งนั้น สิ่งนี้ ปรุงอย่างนั้น อย่างนี้ เพื่อรสนี้ชั่วขณะที่กำลังเห็นสาระของการที่จะได้รส ที่จะพอใจแต่ถ้ารู้แล้วแล้วก็ลืม ก็ทำให้เราคลายความติดข้อง และคิดว่าไม่ได้มีสาระมากมาย การที่เราจะเห็นอะไร หรือว่ารับประทานอาหาร รสอะไร มันก็คืออย่างนั้นแหละ ใจเราขณะนั้น ก็ไม่เดือดร้อน เพราะเหตุว่า เรารู้ความจริง...

...เพราะฉะนั้น ความจริง เป็นสิ่งที่จะต้องเข้าใจให้ถูกต้อง
อย่างมั่นคงว่า ไม่มีใครจำสิ่งที่ผ่านไปได้แล้ว อย่างเช่น
ชาติก่อน จำไม่ได้เลย ชาตินี้ อาจจะจำบ้าง นิดๆ หน่อยๆ
แล้วก็ลืมไปตั้งเยอะแยะ หรือแม้วันนี้เอง อะไรที่เราคิดว่า
เราต้องไป หรือท่านต้องไป เพื่อที่จะไป "เห็น" แล้วก็ ลืม...

...เพราะฉะนั้น ในขณะที่กำลังเห็นจริงๆ สามารถสติเกิดรู้
ได้ว่า มันก็ไม่มีผลสำคัญอะไรเลย เพราะมันเป็นเพียง
ชั่วขณะ หรือชั่วคราว เท่านั้น แล้วมันก็หมดไป เราจะได้
คลายความติดข้อง คลายการยึดมั่น ในสิ่งที่กำลังปรากฏ
ไม่ว่าจะเป็นทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ทาง
ใจ ในขั้นเพียงการฟัง ซึ่งถ้าไม่มีเสียเลย ไม่มีทางที่จะเข้า

ไปลึกถึงในใจที่จะทำให้เรามีปัญญาเพิ่มขึ้น ที่สามารถจะ
รู้ลักษณะของสิ่งที่ปรากฏ...

เพราะขณะนี้ ถึงฟังอย่างนี้ ก็ไม่ได้รู้ลักษณะของ สิ่ง
กำลังปรากฏ จริงๆ ตรงตามที่ได้ยินได้ฟังที่เป็นวาจา
สัจจะ เพราะใจของเรา ไม่พร้อม ไม่พอ ที่จะรู้ความจริง...

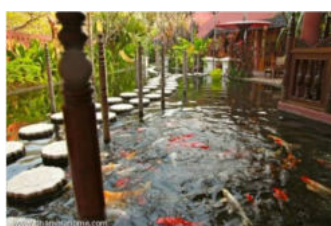

...ทุกคนลืม เรื่องความสำคัญของจิต ว่าจิตขณะนี้ เป็น
อย่างไร? ดีขนาดไหน? ที่จะได้ฟังธรรมะ ให้เข้าใจ
จนกระทั่งสลด หรือว่าคลาย มันเป็น ไปไม่ได้ เพราะเหตุ
ว่า อย่างที่ว่า พุดซ้ำแล้ว ซ้ำอีก อกุศลแต่ละขณะ สะสม
หมักหมม เป็นแผลเรื้อรัง สกปรก แล้วอย่างนี้ จะไปรู้แจ้ง
อริยสัจธรรมไม่มีทางเลย...

เพราะฉะนั้น ก่อนอื่น รักษาจิต ให้มีอกุศลน้อยลง นี่เป็น
ประโยชน์ ที่ทรงแสดงพระธรรม เพราะตรัสรู้แล้ว กว่าใจ
ของแต่ละคน สามารถที่จะเข้าใจพระธรรมได้แล้วก็เพิ่ม
ความมั่นคงในกุศลเพิ่มขึ้น ก็ต่อเมื่อ ใจสะอาด อกุศล
น้อยลง ถ้าอกุศลยังมาก ความติดข้องของเราก็มัก

เราจะรู้ตัวของเราเอง ว่าความติดข้องของเรา ไม่ต้องไป
ถึงความติดข้องในนามรูป ที่มีอยู่ แม้ในสิ่งที่สำเร็จรูป
ออกมา เป็นสิ่งนั้น สิ่งนี้ เราก็ตัดข้องโดยที่ฟังมาว่า ความ
จริงเป็นธรรมะแต่ละหนึ่งซึ่งเกิดดับสืบทอดสลับ กันอย่าง
รวดเร็ว...

อ.อรรณพ :

กราบเรียนท่านอาจารย์ เพื่อความเข้าใจชัดเจนจากประเด็นที่ท่านอาจารย์บอกว่า สำเร็จรูป อย่างบอกว่า เห็นคุณณภัทรเป็นคุณณภัทร สำเร็จรูป จะกราบเรียนท่านอาจารย์ว่า สำเร็จรูปจากอะไรครับ?

ท่านอาจารย์ :

ถ้าไม่มีวัตถุ ไม่มีจิต ไม่มีเจตสิก ไม่มีรูปไม่มีคุณณภัทร แต่ทุกคนต่างก็มีจิต มีเจตสิก มีรูป แต่ว่าจิตต่างกัน เจตสิกต่างกัน เป็นปัจจัยให้รูปต่างกัน ก็ทำให้สิ่งที่มีทำให้อรูปสำเร็จ เป็นรูปต่างๆ กัน

โดยที่ว่า เราไม่รู้ว่ามีจิต ไม่มีเจตสิก ไม่มีรูปก็ไม่มีอะไรเลยทั้งสิ้น มีใครเห็นว่า เป็นเพียงสิ่งที่ปรากฏให้เห็น? มีใครรู้ เป็นเพียงสิ่งที่ปรากฏให้ได้ยิน? มีใครรู้ว่า เป็นแต่เพียงสิ่งที่ปรากฏให้รู้ ขณะที่ปรากฏ? ฟังแล้ว ก็ไตร่ตรองว่า ความจริง ก็คือ อย่างนี้เอง

อ.กุลวิไล :

กราบเรียนท่านอาจารย์คะ ก็ขอกลับมาคำถามเดิมว่า "เห็นเพื่อลืม" ท่านอาจารย์คะ เท่าที่ฟังมา ก็คือ ท่านอาจารย์กล่าวถึงว่า ความจริงก็คือ จิตเกิดขึ้นแต่ละขณะ แล้วขณะนั้น ก็ต้องมีสัญญาจำอารมณ์ แล้วพอจิตเกิดใหม่ขึ้นมา ก็ต้องจำอารมณ์ใหม่นั้นเอง

เพราะฉะนั้น สิ่งที่มีนั้น ก็หาสาระไม่ได้ เพราะว่ามี แล้วก็หมดไป สาระที่จะได้ก็คือ ความที่ท่านอาจารย์ใช้คำว่า รักษาจิตเพื่อกุศล ถ้าผู้ที่ไม่ได้ฟังพระธรรม ไม่ได้สะสมความเห็นถูก เขาก็ไม่ทราบว่า จิตเขาขณะนั้น จะเป็นกุศลอย่างไร? เพราะว่า การรักษาจิต ก็ต้องด้วยปัญญานั้นเองค่ะ

ท่านอาจารย์ :

คะ ในที่นี้ ทุกคนคงจะกล่าวคำที่ว่า มีพระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่ง (พุทธัง สรณัง คัจฉามิ) แล้วพึ่งอย่างไร? แล้วพึ่งหรือเปล่า? จะมารักษาจิตเองหรือคะ? ใครสามารถที่จะรักษาจิตของตัวเองได้?

เพราะฉะนั้น แต่ละคำ ต้องเป็นความจริง ไม่ใช่พูดแต่เพียงปาก ว่ามีพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นที่พึ่ง ต้องรู้ว่า พึ่งอย่างไร ถ้าไม่รู้ก็คือว่า ไม่สามารถที่จะพึ่งได้

อ.กุลวิไล :

ท่านอาจารย์กล่าวถึงว่าฟังอย่างไร? ก็ต้องไม่พันปัญญาที่จะเห็นถูกในธรรมะ ตามความเป็นจริงนั่นเองค่ะ

ท่านอาจารย์ :

ค่ะ เริ่มรู้ว่า พระพุทธเจ้าเป็นใคร? ทำไมเราถึงฟัง ทำไมเราไม่ฟังคนอื่น? แต่เราฟังพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทุกอย่างต้องมีเหตุผล ไม่ใช่ว่า เกิดมาแล้ว ก็ลอยๆ ไป เดี่ยวโน่น เดี่ยวนี่ โดยที่เราไม่เข้าใจ แล้วก็ไม่มีเหตุผลแล้วจะไปไหน? ลอยไปตามกำลังของอวิชชา และ โภคะ

อ.กุลวิไล :

เพราะฉะนั้น การฟังธรรมะ ก็เป็นการสะสมความเห็นถูกนั่นเอง เพราะว่า ถ้าไม่มีความเห็นถูก ก็ต้องเชื่อตามๆ กันด้วยความไม่รู้ หลายนๆ ท่าน ตอนเช้าก็กลับมาคุยกันว่า การที่ไปดูการล้างพระพักตร์พระพุทธรูปจะเป็นบุญตอนไหน? ซึ่งจริงๆ แล้ว ดิฉันก็ได้สนทนากับน้องๆ เขาก็ถามว่าเขาล้างพระพักตร์พระพุทธรูปเพื่ออะไร? ช่วงแรก เขาก็บอกว่า ผู้ที่มาล้าง คือ พระภิกษุ เขาก็เห็นว่าเป็นศรัทธาการบูชาพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างหนึ่ง ในการที่ล้างพระพักตร์

ในขณะเดียวกัน เขาก็ยังมีความคิดต่อไปว่า พระพุทธรูปนี้มีลมปราณ (การล้างพระพักตร์) ก็คือ การที่จะรักษาลมปราณนั่นเอง ซึ่งจริงๆ แล้ว ก็จะได้เห็นว่า มีทั้งกุศลที่มี

ศรัทธา เล็กๆ น้อยๆ ประกอบกับความเห็นผิดด้วย
 เพราะว่า รูป ไม่มีใจครอง เขายังเข้าใจว่า พระพุทธรูป
 นั้น มีลมหายใจ ก็เป็นไปไม่ได้ แล้วข้อสำคัญ ลมหายใจ
 ก็เกิดจากจิตด้วย เพราะฉะนั้น ถ้าไม่ได้ฟังพระธรรม
 ความเห็นถูกในธรรมะตามความเป็นจริง การกระทำ
 ทั้งหลายก็เป็นไปด้วยความไม่รู้ อย่างที่ท่านอาจารย์
 กล่าวถึงว่า ความไม่รู้และความติดข้อง ก็จะไปกับความ
 ไม่รู้ และความติดข้องนั่นเอง

พีชუმพร :

เมื่อที่ ท่านอาจารย์พูดถึงว่า ไม่ทำอะไร คือ ฟังแล้ว เข้าใจ
 ขึ้น เข้าใจขึ้น แล้วท่านอาจารย์ ก็พูดถึงสภาพธรรมะ ที่มี
 อยู่ตลอด เราจะเข้าใจเรื่องราวของความเป็นจริง แล้ว
 อยากรู้ว่าท่านอาจารย์ กว่าจะเข้าใจจริงๆ? (หัวเราะ) ก็
 มาอีกแล้วค่ะ แต่อย่างไรก็พยายามให้เข้าใจ ที่ท่าน
 อาจารย์บอกนะคะ "ฟัง" เพื่อเข้าใจ มันก็มีการเข้าใจ
 เรื่องราว แล้วก็เข้าใจความจริงของสภาพธรรมะ

ท่านอาจารย์ :

คะ จะมี "ตัวเรา" ที่ฟังธรรมะ ฟังเพราะ "อยากจะเข้าใจ" เพราะ "เรา" อยากจะเข้าใจ ฟังแล้ว "เรา" เข้าใจแค่ไหน "เรา" จะทำอย่างไรต่อไป "เรา" ถึงจะได้เข้าใจมากกว่านี้ นี่ก็คือ "เรา" ฟังธรรมะ เพื่อ "ตัวเรา" แต่ไม่เพื่อเข้าใจว่า "ไม่มีเรา"

กว่าจะรู้จักจริงๆ ได้ ก็ต้องอาศัยการพิจารณา ไตร่ตรอง ค่อยๆ เข้าใจขึ้น จะไม่ให้มีเราเลย (อย่างที่ได้ฟังทันที เป็นไปไม่ได้) เพราะเหตุว่า ไม่เคยรู้ความจริงมานานแสนนาน ที่จะให้หมดความไม่รู้ไปเลย แล้วก็ยังหาวิธีว่า ทำอย่างไร? ก็เป็นสิ่งที่ เป็นตัวเราทั้งหมด ไม่ได้ละคลาย ความเป็นตัวเรา โดยเข้าใจขึ้น แม้ทีละเล็กทีละน้อย นิดหน่อยว่า ตัวธรรมะ ไม่ใช่เรา

ศึกษาธรรมะ ทีละคำ ดีที่สุดอย่างเห็นเดี๋ยวนี้ กำลังเห็น ผู้ที่ไม่ได้ฟังธรรมะ เป็นเราแน่ๆ จะเป็นคนอื่นได้อย่างไร ใช่มั้ยคะ? แต่ "เห็น" เกิด "เห็น" แล้วดับ แล้วยังสามารถที่จะเข้าใจความละเอียดว่า ขณะที่ "เห็น" เกิดขึ้น ขณะนั้น "มีสิ่งที่ปรากฏให้เห็น" แล้วดับ เท่านั้น ตรงนั้นที่จะทำให้เริ่มเข้าใจว่า ไม่ใช่เรา

...เพราะฉะนั้น ถึงฟังสักเท่าไร ก็เป็น "เราฟัง" "เราเข้าใจ" "เราจะทำอย่างไร จะได้เข้าใจมากกว่านี้?" ก็ไม่พ้นจากความ "เป็นเรา" ไปได้ เพราะเหตุว่า แม้ในขั้นการฟัง ก็ยังไม่เป็นไปเพื่อการละ ความเป็นเรา มีแต่ "ความเป็นเรา" ที่ฟังแล้วรู้ว่า ยังไม่เข้าใจ

เพราะฉะนั้น อยากเข้าใจ ก็เป็นเราต้องเข้าใจให้ถูกต้อง ฟังธรรมะ เพื่อเข้าใจ และ "เข้าใจ" ก็ไม่ใช่เราด้วย "เข้าใจ" เกิดขึ้น แล้วก็ดับไป ไม่มีอะไรสักอย่างเลย ที่เกิดแล้วไม่ดับ เพราะฉะนั้น ทุกอย่างจึงไม่ใช่เรา และ ไม่ใช่ของเรา

แม้แต่ความเข้าใจ กับ ความไม่เข้าใจ ก็เป็นแต่เพียงสิ่งที่มีจริงๆ แต่ละหนึ่ง ซึ่งมีปัจจัย เกิดแล้วดับ แล้วไม่กลับมาอีกเลย ต้องฟังเพื่อเข้าใจไปอีกนานเท่าไร? กว่าจะค่อยๆ คลาย "ความเป็นเรา" "ฟัง" เพื่อรู้ความจริงว่า ไม่มีเรา และ ไม่ใช่เรา ไม่ใช่เพื่ออย่างอื่น เราจะอยากให้อย่างนั้น ก็ไม่ใช่ฟังเพื่อเข้าใจว่า ไม่ใช่เราอีกแล้ว เป็น "ตัวเรา" ที่อยาก กว่าจะน้อมใจมาเป็น "ไม่ใช่เรา" ได้...

...พระผู้มีพระภาคฯ แสดงพระธรรมถึง ๔๕ พรรษาเพื่อ
รักษาจิต ซึ่งเต็มไปด้วยความไม่รู้ และ ความติดข้อง
จนกว่าจะค่อยๆ คลาย เพราะกุศลจิตที่เกิดขึ้น ถ้ากุศลจิต
เกิดขณะนั้น อกุศลจิตเกิดไม่ได้ ความไม่รู้เกิดไม่ได้ ค่อยๆ
สะสม ธรรมะฝ่ายดี เพื่อที่จะไม่ให้ความไม่รู้ พอกพูน
พร้อมกับความติดข้อง และ ยึดถือว่าเป็นเรา

เพราะฉะนั้น จึงต้อง "ทำดี และ ศึกษาพระธรรม" ด้วย ถ้า
มีแต่ทำดี แต่ไม่มีปัญญา ก็ไม่สามารถที่จะรู้ว่า ไม่ใช่เรา
เป็นธรรมะ...

เจดีย์มิงกุง
ถ้าสร้างเสร็จ จะใหญ่ที่สุดในโลก

ระฆังมิงกุง ระฆังยักษ์ที่ดีได้
ใหญ่ที่สุดในโลก

วิหารเวนินดอร์ สร้างด้วยไม้สักทองทั้งหลัง
และเคยเป็นที่ประทับนั่งสมาธิของพระเจ้ามินดง จนสวรรคตที่พระที่นั่งแห่งนี้

วัดกุโสดอว์กับการจาริกพระไตรปิฎกไว้บนแผ่นหิน ๗๒๙ แผ่น
แล้วสร้างพระเจดีย์ครอบไว้

กราบเท้าบูชาคุณ ท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ ที่เคารพยิ่ง
ขออนุโมทนาในกุศลจิตของทุกๆ ท่านครับ

